HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

(א)החזירה למקום שיראנה אינו חייב לטפל בה נגנבה או אבדה חייב באחריותה מאי נגנבה או אבדה לאו נגנבה מביתו ואבדה מביתו לא ממקום שהחזירה והא קתני אינו חייב ליטפל בה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שהחזירה בצהרים ותרתי קתני והכי קתני [א]החזירה שחרית למקום שיראנה (א) ושכיח דעייל ונפיק וחזי לה אינו חייב ליטפל בה החזירה בצהרים למקום שיראנה דלא שכיח דעייל ונפיק דלא חזי לה ונגנבה או אבדה חייב באחריותה איתיביה (ב)[ב]לעולם הוא חייב עד שיחזירנה לרשותו מאי לעולם לאו אפילו מביתו ש"מ כשומר שכר דמי [א] א"ל [ג]מודינא לך בבעלי חיים דכיון [ג]דנקטי להו ניגרא ברייתא בעי נטירותא יתירתא איתיביה רבה לרב יוסף [1]השב [ד]אין לי אלא בביתו לגינתו ולחורבתו מנין ת"ל תשיבם מכל מקום מאי לגינתו ולחורבתו אילימא לגינתו המשתמרת ולחורבתו המשתמרת היינו ביתו אלא פשיטא לגינתו שאינה משתמרת ולחורבתו שאינה משתמרת ש"מ כשומר חנם דמי א"ל [ד]לעולם לגינתו המשתמרת ולחורבתו המשתמרת ודקא קשיא לך היינו ביתו הא קא משמע לן דלא בעינן דעת בעלים כדרבי אלעזר [ה]דא"ר אלעזר [ה]הכל צריכין דעת בעלים [ו]חוץ מהשבת אבידה שהרי ריבתה בו תורה השבות הרבה א"ל אביי לרב יוסף ואת לא תסברא דשומר אבידה כשומר חנם דמי והא [ו]אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [ז]הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל ואי ס"ד שומר שכר הוי אמאי משלם תשלומי כפל קרנא בעי שלומי א"ל הכא במאי עסקינן [ח]כגון שטוען טענת לסטים מזוין א"ל [ז]ליסטים מזוין גזלן הוא א"ל שאני אומר [ט]לסטים מזוין [ח]כיון דמיטמר מאינשי גנב הוא איתיביה

לא

החזירה. לאבידה: **למקום שיראנה.** בעליה: שומר חנם פטור מגניבה ואבידה ושומר שכר חייב בפ' השואל (ב"מ דף לד:): **שחרית.** שכיח איניש בביתיה אבל בצהרים מלוי במלאכתו בשדה: **עד שיחזירנו לרשותו.** של בעלים: **מאי לעולם לאו אפילו.** הניחה מונחא בביתו וקתני חייב: **מודינא לך.** באבידת בעלי חיים דחייב המוצא בגניבה ואבידה ולאו משום שכר מצוה אלא משום דגניבה ואבידה דידהו פשיעותא היא: **דכיון דנקטו נגרי ברייתא.** כיון שראה שמלומדות הן לצאת בעי נטירותא יתירתא ואפי' הוי שומר חנם חייב אבל שומר אבידה דמטלטלי פטור מגניבה ואבידה: **נגרי.** פסיעות: **השב.** השבה מעלייתא משמע: **לגינתו ולחורבתו מנין.** דסגי ליה למוצא בהשבתו לגינתן דבעלים: **הכל צריכין דעת בעלים.** גונב וגוזל או אחד מארבעה שומרין שהחזירו צריך להודיעו לבעלים ואם לא הודיעו חייב המחזיר באחריותן: **טענת גנב.** לפטור עצמו ע"י גנב שטוען נגנבה הימנו האבידה שמצאתי ונמצא שבידו הוא משלם תשלומי כפל כגנב עצמו דדרשינן בפרק מרובה (לקמן דף סג:) ואם לא ימצא הגנב(ט) אם לא ימצא כמו שאמר אלא הוא עצמו גנבו וכתיב בתריה ישלם שנים אי אמרת בשלמא שומר אבידה כשומר חנם דמי משום הכי משלם כפל דהוי בעי למפטר נפשיה בטענת גנב: **קרנא בעי שלומי.** מעיקרא כי טעין נגנבה הוה מחייב נפשיה לשלומי קרנא: **טענת לסטים מזוין.** גנב מזוין נטל הימנו בחזקה דקא פטר נפשיה בטענת אונס: **לסטים מזוין גזלן הוא.** ובטענת אונס פטר נפשיה וכפל בטוען טענת גנב הוא דכתב ביה רחמנא (י) (דכתיב) וגונב מבית האיש (שמות כב): **גנב הוא.** ומשלם כפל וכן הפוטר עצמו בטענת לסטים מזוין. ולענין חיוב לא מיחייב שומר שכר עליה אם אמת אתו דהא אניס:

לא

מצוה קעביד ולכל הוי כשומר שכר והא דבעי לאוקמא פלוגתייהו בדרבה ורב יוסף והוי רבה כר"א שהוא שמותי ועוד קאמר לימא דרב יוסף תנאי היא ומסיק דרב יוסף ככולי עלמא ומשמע דרבה ודאי תנאי היא ואינו יכול להעמיד אלא כר"א ולא כרבי עקיבא דאי לרבי עקיבא ודאי הוי שומר שכר אי אפשר לומר כן דעל כרחך לרבה אפי' לרבי עקיבא שומר חנם הוי דבאלו מציאות (ב"מ דף כט. ושם) לרבה לא הוי לרבי טרפון דמתיר להשתמש אלא שומר שכר א"כ לר"ע לא הוי אלא שומר חנם לכך נראה דרבה לא יעמיד כלל פלוגתייהו בשומר אבידה אלא יאמר דלכולי עלמא שומר חנם הוי ופלוגתייהו בדשמואל דר"ע אית ליה דשמואל אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי ור"א לית ליה דשמואל ורב יוסף כי מוקי פלוגתייהו בדשמואל לא קאי רבי אליעזר כוותיה שהוא פוטר את המלוה באבידה אף מדמי המשכון ולכך מוקי פלוגתייהו בשומר אבידה והוי כר"ע וקאמר לימא דרב יוסף תנאי היא דרבה ודאי לאו תנאי דמוקי פלוגתייהו בדשמואל ומסיק דכולי עלמא אית להו דרב יוסף כו' והא דתנן בשבועות (ד' מג. ושם) סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה דמשמע שחייב לשלם המשכון כשאבד מיירי שאבד בפשיעה לרבה דאמר שומר חנם הוי:

לא ממקום שהחזירה. ואפילו שומר חנם חייב דפושע הוא:

לעולם הוא חייב עד שיחזירנה כו'. היא סיפא דברייתא דלעיל בתוספתא דב"מ (פ"ב ע"ש) ולהכי דייק מינה שפיר דחייב בגניבה ואבידה קאמר: **אמר ליה מודינא לך בבעלי חיים דכיון דנקטי להו נגרי ברייתא כו'.** וכגון שנגנבה באותו ענין שנגרי ברייתא גרמו לה להגנב ולעיל לא אסיק אדעתיה האי שינויא דהשתא מצי למימר דנגנבה או שאבדה דלעיל מביתו קאמר אי נמי הך סיפא אאבידה דוקא קאי שניגרי ברייתא גרמו לה להאבד אבל לענין גניבה פטור שאין גורמין לה ליגנב ומשום הכי ברישא דקתני בהדיא נגנבה לא מצי לשנויי הכי:

אלא לגינתו שאינה משתמרת. פי' (ב) אלא ברוח מצויה וש"מ כשומר חנם דמי דכלתה שמירתו: **קרנא בעי לשלומי.** וכיון שחייב עצמו לשלומי בשויו אפילו נמצא שגנבו פטור מכפל: **כגון שטענו טענת לסטים מזוין.** תימה אמאי מוקי לה בלסטים מזוין ודחיק למימר דגנב הוא לוקמיה כגון שטענו טענת גניבה באונס שנגנבה ממנו באונס גדול כגון ששמר כספים בחפירה בקרקע שאי אפשר לגנבם אלא במחילות תחת הקרקע דהוי אונס כליסטים מזוין או אם בא עליו חולי של טירוף הדעת או שינה נפלה עליו באונס או אונס אחר שאינו יכול לשמור ולרבה דפטר בסוף הפועלים (ב"מ דף צג:) על בעידנא דעיילי אינשי או דנס בעידנא דניימי אינשי משכחת כפל שטוען טענת גנב בעידנא דעיילי או בעידנא דניימי אינשי ולהנהו אמוראי דפליגי עליה התם מ"מ משכחת כדפרישית ומיהו איכא למימר דהכא לא חייש כיון דמשני שפיר בלסטים מזוין וס"ל דגנב הוא ובסמוך נמי אברייתא דפריך לא אם אמרת הוה מצי למימר נמי וליטעמיך דגזלן הוא אכתי תקשי לך דמלינו שומר שכר משלם כפל בטוען טענת גנב באונס אך בההוא ק"ו דאין עליו תשובה קשה דבפרק השואל (ב"מ דף צה.) מסיק עלה דקסבר האי תנא לסטים מזוין גזלן הוא ומה בכך אכתי יש עליו תשובה דמה לשומר שכר שכן משלם כפל בטוען טענת גנב באונס ואין לומר דכיון דגניבה באונס לא שכיח לא חשיב פירכא אבל לסטים מזוין שכיח טפי דבכמה מקומות פריך מחומרות דלא שכיחי ועוד אע"ג דלא שכיח יכול לטעון כן ונראה לר"י דכיון שחייב הכתוב שומר שכר בגניבה וסתם גניבה קרובה לאונס כדאמרינן בהשואל (שם) סברא הוא דבכל ענין שתהיה הגניבה יתחייב מגזרת הכתוב אפילו באונס גמור ואף על גב דבלסטים מזוין דהיינו שבויה דקרא פטר בו הכתוב אף על פי שאין אונסו גדול יותר ודוחק [ועי' תוס' ב"מ מג. ד"ה אמר שמואל]:

לא

עין משפט נר מצוה

לא א ב ג ד מיי' פי"א מהל' גזילה ואבידה הלכה יד טו ועיין במ"מ סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסז סעיף א:

לב ה מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה י ועיין שם ופ"א מהלכות גזילה ואבידה הלכה ח סמג עשין עא טוש"ע ח"מ סי' שנה סעיף א:

לג ו מיי' פי"א מהלכות גזילה ואבידה הל' טו סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסז סעיף א:

לד ז ח מיי' פ"ד מהל' גניבה הל' ד (וטוש"ע ח"מ סי' שנב):

לה ט מיי' שם פ"א הל' ג סמג עשין עא (טוש"ע ח"מ שם):

◆

מוסף רש"י

לגינתו ולחורבתו מנין. דהויא השבה ופטור (ב"מ לא.). **דלא בעינן דעת בעלים.** לומר לו שמור פרתך שהחזרתיה לגינתך שמצאתיה אובדת (שם). **הכל צריכין דעת בעלים.** גנב גזלן וד' שומרים שהשיבו צריכים להודיעו, ואם לא הודיעו ומתה או נגנבה חייבים באחריותן, דכיון דידע שאבדה ולא ידע שהושבה, לא נזהר בה ולא מאכילה (שם). **הטוען טענת גנב באבידה.** מוצא אבידה שטוען נגנבה הימני לאחר שמצאתיה (לקמן סג:).

מסורת הש"ס

א) [תוספתא דב"מ פ"ב], ב) [תוספתא שם], ג) [לקמן קיח:], ד) ב"מ לא. ע"ש (חולין פז.), ה) ב"מ לא., ו) לקמן סג. קו:, ז) [ב"מ כב. לה.], ח) [לקמן עט:], ט) [שמות כב], י) [רש"ל מח"ז],

◆

תורה אור השלם

1. לֹא תִרְאֶה אֶת שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת שֵׂיוֹ נִדָּחִים וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ:
דברים כב א

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דשכיח דעייל ונפיק: (ב) תוס' ד"ה אלא וכו' פי' שאינה משתמרת אלא ברוח מצויה:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' א"ל מודינא כו'. נ"ב וגירסת הרמב"ס (א"ל) הסוא (בבע"ח) כו' ור"ל דמיירי ג"כ ממקום שהחזירה אבל הרא"ש כתב כגירסא שלנו (ועבהגר"א סימן רסז ס"ק ה' ומש"ש ועוד דקאמר משמע דידוע דמשתעי בב"ח היאך פשיטא ליה כ"כ. עיין בתוספתא פ"ב דב"מ המוצא בהמת חבירו חייב כו' לעולם כו' ועתוס' כאן ד"ה לעולם כו') (ומ"ש רש"י ד"ה החזירה לאבידה נ"ד די"ל דקאי אבהמה):

◆

רבינו חננאל

החזירה למקום שיראנה כול', ופירק רבה, תרתי קתני והכי קתני החזירה שחרית בעידנא דשכיח בעל אבדה במתא דכי נפיק ועייל חזי לה אינו חייב ליטפל בה, אבל החזירה בצהרים בעידנא דלא שכיח במתא ולא חזי לה ונגנבה או אבדה חייב. ומותיב ליה תוב לעולם הוא חייב עד שיחזירנו לרשותו, ופריק בבעלי חיים מודינא לך דכיון דנקטו להו נגרא בריתא בעו נטירותא יתירתא. **בבעלי חיים מודינא הואיל ואנקטה נגרא ברייתא.** פי' לימד אותה להלך ברגליה חוץ לדיר.

SHAS MOZNAIM